

Uitgangspunten en randvoorwaarden opvang asielzoekers
en/of ontheemden uit Oekraïne

Alphen-Chaam

1. Aanleiding

Het Rijk is bezig met de invoering van de Wet “gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorziening”, beter bekend als de spreidingswet, zodat zij gemeenten kunnen verplichten te voldoen aan de taakstelling om vluchtelingen op te vangen. Op dit moment beslist het college als dagelijks bestuur over het wel of niet realiseren van een opvang van asielzoekers. Op 26 september 2023 is deze wet besproken in de Tweede Kamer en zij zijn akkoord gegaan met het voorstel. De wet is voorgelegd aan de Eerste Kamer. Alphen-Chaam wil de spreidingswet niet afwachten en heeft het voornemen om een opvanglocatie te organiseren.

Sinds 2022 is de druk op de asielketen toegenomen. Dit komt mede door gezinshereniging, de verminderde doorstroom van statushouders, de beperkte beschikbaarheid van woningen en opvanglocaties.

In februari 2022 zorgde de oorlog in Oekraïne voor een extra groep vluchtelingen naar Nederland. Door de aanhoudende oorlog en de daaruit voortkomende stroom van ontheemden uit Oekraïne heeft het Rijk de regeling voor gemeentelijke opvanglocaties verlengd tot 14 maart 2025 en is het aantal opvangplekken verhoogd naar ruim 170.000 opvangplekken voor deze groep. Voor de ontheemden uit Oekraïne is een staatsnoodrecht in werking gesteld, op grond waarvan de burgemeesters verantwoordelijk zijn voor de opvang van deze groep mensen.

2. Achterliggende context

De gemeente Alphen-Chaam heeft ook een opgave gekregen van het Rijk in de opvang en huisvesting van asielzoekers en ontheemde Oekraïners. In het vierde kwartaal van 2023 is de opgave om in 2024 minimaal 103 plekken te realiseren in Alphen-Chaam. Het is onduidelijk wat er in de toekomst nodig is aan opvangplekken en hoelang de gemeenten wordt gevraagd om opvang te regelen. Het Rijk heeft aangekondigd dat contracten met locaties tot maart 2026 afgesloten mogen worden. De verwachting is dat ook na 2026 opvang nodig zal blijven.

De gemeente Alphen-Chaam maakt onderdeel uit van de gemeenschappelijke regeling van Hart van Brabant. In de regio hebben de bestuurders afgesproken om de opgaven als een collectief aan te pakken, als ware één gemeente. Het gaat om de opgaven:

- duurzame flexibele asielopvang (inclusief AMV).
- het inrichten van een passende lange termijn opvang voor ontheemden uit Oekraïne.
- structureel voldoen aan de taakstelling statushouders (inclusief AMV).
- passende huisvesting van grote gezinnen statushouders.

De verschillende opgaven worden onderling uitgewisseld. Alle Hart van Brabant gemeenten willen zich in 2023 voorbereiden op de aanvullende opgaven zoals aangekondigd door het Rijk.

Daarnaast is er een grote druk op gemeenschappelijke voorzieningen, zoals onderwijs, medische zorg en huisvesting. Dat maakt het openen van een locatie en het draagvlak krijgen van de gemeenschap complex. Dit vraagt om een brede aanpak in regioverband waar samenhang is met alle knelpunten. We moeten daarnaast rekening houden met de landelijke en Europese richtlijnen en wetgeving.

3. Doelstelling van uitgangspunten en randvoorwaarden

Het opzetten van een opvanglocatie voor asielzoekers en/of ontheemde Oekraïners is een complex vraagstuk. Als gemeente is het belangrijk om richting te geven hoe we dat weloverwogen willen doen en onze verantwoordelijkheden willen nakomen. Uitgangspunten en randvoorwaarden helpen ons daarbij. Zij zijn richting gevend voor de realisatie van een opvanglocatie en helpen in de communicatie naar alle belangrijke stakeholders. De uitgangspunten vormen de kaders voor het opvangen van asielzoekers en/of ontheemde Oekraïners in Alphen-Chaam.

4. Uitgangspunten

De gemeente Alphen-Chaam wil de volgende uitgangspunten hanteren voor de opvang van asielzoekers en/of ontheemden uit Oekraïne.

1. *We nemen maatschappelijke en bestuurlijke verantwoordelijkheid voor de opvang van vluchtelingen en we gaan dit realiseren*

We wachten de spreidingswet niet af en nemen onze maatschappelijke en bestuurlijke verantwoordelijkheid vanuit de intrinsieke waarde, menselijkheid en gastvrijheid. We realiseren ons dat we afhankelijk zijn van externe partijen.

2. *We willen de opvang van vluchtelingen organiseren op een manier die in lijn is met de maat, de schaal en identiteit van onze gemeente.*

We doen wat past bij de schaal van onze gemeente. We zoeken hierbij aansluiting bij de taakstelling die ons is opgelegd. De huidige opgave is 103.

3. *We gaan over tot de opvang van vluchtelingen en organiseren integraal de randvoorwaarden zoals zorg, dagbesteding en onderwijs is voldaan.*

We willen de druk op onze voorzieningen niet onnodig belasten en organiseren daar waar nodig de randvoorwaarden op de opvanglocatie met externe partijen, bijvoorbeeld door de inhuur van een externe huisarts.

4. *We zijn open en transparant. Wanneer ontwikkelingen een effect hebben op de leefomgeving of gemeenschap communiceren we hier actief en zorgvuldig over.*

We informeren en communiceren naar onze bewoners over de opvang, ook als het niet goed gaat. We staan voor transparantie en betrouwbaarheid. In een communicatieplan is uitgewerkt wanneer, hoe, wie, met wie en waarover we communiceren.

5. *We zoeken naar de kansen die de vluchtelingenopvang ons biedt, bijvoorbeeld door het stimuleren van werkgelegenheid, participatie en lokale inkoop.*

We gaan actief opzoek naar de kansen die zich voordoen bij de keuze voor een locatie, inrichting van de opvang en levering van goederen en diensten. We verbinden lokale partners aan de opvang zodat vraag en aanbod samen komt.

6. *We stimuleren zelfredzaamheid en streven naar wederkerigheid.*

De asielzoekers/ ontheemden willen we gastvrij en menselijk ontvangen. We leren hen hoe zij zelfredzaam kunnen worden in onze maatschappij en hun leven zelf kunnen organiseren. We brengen hen in contact met verenigingen, stichtingen en ondernemers zodat zij onderdeel worden van de samenleving en stimuleren hen om een actieve bijdrage te leveren aan onze gemeenschap, bijvoorbeeld door het doen van vrijwilligerswerk.

7. We bieden perspectief aan onze inwoners bij vragen en zorgen.

We zijn als gemeente zichtbaar en zoeken actief contact met onze bewoners. Zij weten waar zij terecht kunnen met vragen en zorgen. Samen met onze inwoners werken we toe naar een oplossing en we koppelen de voortgang terug.

5. Randvoorwaarden

Randvoorwaarden zijn de eisen waaraan een geschikte locatie moet voldoen. Het wordt een uitdaging om een geschikte locatie te vinden in Alphen-Chaam. Daarom is er voor gekozen om de randvoorwaarden algemeen te formuleren en niet concreet te maken met bijvoorbeeld het aantal km van een bushalte. De randvoorwaarden zijn geprioriteerd naar belangrijkheid.

De randvoorwaarden zijn:

- 1. Beschikbaarheid:*** *In hoeverre is de locatie op korte termijn in te zetten voor de opvang van vluchtelingen.*

De inschatting is dat er een beperkt aantal locaties beschikbaar zal zijn. De beschikbaarheid op korte termijn is belangrijk om te kunnen voldoen aan onze maatschappelijke en bestuurlijke verantwoordelijkheid.

- 2. Planologische mogelijkheden:*** *In hoeverre biedt het vigerende bestemmingsplan mogelijkheden voor een opvanglocatie*

De locatiekeus voor de opvang mag geen nadelige gevolgen hebben voor (toekomstige) woningbouwontwikkelingen. Daarnaast benutten we de kansen die zich voordoen, bijvoorbeeld van het aanleggen van infrastructuur die later benut kan worden voor nieuwbouw of het creëren van tijdelijke woonlocaties in buiten stedelijk gebied.

- 3. Omvang van de locatie:*** *geschikte binnen- en buitenruimte.*

Het is wenselijk dat er één opvanglocatie komt. We kunnen op die locatie de integrale randvoorwaarden beter organiseren en we geloven dat dit de zelfredzaamheid van de asielzoekers/ ontheemden vergroot.

- 4. Doelgroep vluchtelingen dient passend te zijn bij de locatie.***

We willen onze verantwoordelijkheid nemen voor asielzoekers of ontheemden die vluchten wegens vervolging, oorlog, conflict of geweld in hun land van herkomst of omdat zij worden vervolgd vanwege hun ras of nationaliteit, godsdienst, politieke overtuiging of het behoren tot een bepaalde sociale groep.

- 5. Omgevingskwaliteit:** *Kansen en bedreigingen: inzake het voorzieningenniveau; inzake de openbare ruimte; inzake de aanwezigheid van kwetsbare functies en inzake direct omwonenden.*

We maken per potentiële locatie inzichtelijk wat de kansen en bedreigingen zijn per genoemd onderwerp en nemen deze op in de locatiestudie.

6. Kosten dienen gedekt te worden door het COA of het Rijk.

De opvang van asielzoekers heeft een andere financiële regeling dan de opvang van ontheemden uit Oekraïne. In de uitgangspunten hebben we oa opgenomen dat de opvang moet voldoen aan integrale randvoorwaarden, zoals zorg, onderwijs en dagbesteding. Het is niet bekend of deze randvoorwaarden gedekt kunnen worden uit deze verschillende regelingen. We maken de financiële consequenties inzichtelijk per regeling en nemen deze mee in de afweging.

6. Aanvullende randvoorwaarden

Naast randvoorwaarden voor de locatie zijn er een aantal aanvullende randvoorwaarden voor de realisatie van een opvang. Te weten:

1. Besluitvormingsproces

Het besluitvormingsproces voor de realisatie van de opvang is uitgewerkt en vastgesteld door het college en de raad. In dit proces is de keus voor een locatie, aanpak rond communicatie en het beheer van de opvang opgenomen.

2. Bestuursovereenkomst

Er dient een bestuursovereenkomst opgesteld te worden waarin de volgende onderwerpen zijn opgenomen:

- Evaluatiemomenten en de punten waarop we met de uitvoerende partij van de opvang willen evalueren.
- Inspanningsverplichting op lokale inkoop, inclusief uitwerking wat deze inspanningsverplichting inhoud.
- De uitgangspunten opgenomen in dit document, deze geven richting hoe wij de opvang willen organiseren.
- Ontbindende gronden.